



Aan de gemeenteraad van Breda

Postadres
Postbus 90156, 4800 RH Breda

Bezoekadres
Stadskantoor
Claudius Prinsenlaan 10

Uw brief

Datum

Ons kenmerk

17 juni 2020

879012

Onderwerp

Informatie

Bijlagen

Kaderbrief 2020

Clementine Simons

Geachte leden van de raad,

Ieder jaar blik het gemeentebestuur vooruit met een voorjaarsnota, die zich later in het jaar vertaalt in onze begroting. Omdat er door de coronacrisis zoveel onzeker werd en we onlangs in Breda diverse pakketten coronamaatregelen gelanceerd hebben, is ervoor gekozen dit jaar geen voorjaarsnota te maken maar een kaderbrief. Met de kennis van vandaag geven we op hoofdlijnen richting aan keuzes voor 2021. We kennen een solide basis en hebben op veel thema's doelstellingen geformuleerd over meerdere jaren. Er is op veel terreinen nog geen directe noodzaak om dit fors bij te stellen, maar we houden sterk rekening met een veranderend speelveld. We houden daarbij voor de lange termijn vast aan het 'Verhaal van Breda', waarin we hebben vastgesteld dat we een grenzeloze, groene en gastvrije stad zijn. Dat willen we - naast meer werk, meer woningen en passende zorg - uitbouwen en uitdragen. Dit blijft een helder perspectief waar we ons in Breda helemaal in herkennen en waar we samen voor gaan. Onder de noemer 'Breda brengt het samen' werken we samen met onze partners in de stad gestaag aan onze lange termijn ambities. Deze kaderbrief geeft op hoofdlijnen inzicht in de opzet voor de kortere en middellange termijn, met bijzondere aandacht voor wat ons te doen staat in 2021!

Leeswijzer

Deze kaderbrief gaat in op drie onderdelen. Het eerste deel gaat over onze gewijzigde werkelijkheid ten gevolge van corona en hoe zich dat vertaalt in onze werkelijkheid van elke dag. In het tweede deel komt dat wat we in 2021 op ons af zien komen aan bod en het derde deel blik verder vooruit. Dit alles in de wetenschap dat we flexibel moeten zijn en blijven. Zoals we in deze tijd graag onze inwoners de ruimte geven om met hun innovativiteit en creativiteit de uitdagingen van de tijd aan te gaan en in te spelen op de veranderende werkelijkheid, wordt diezelfde basishouding ook van ons gevraagd.

Deel I Onze huidige werkelijkheid – waar staan we?

Nog steeds is niet goed te voorspellen hoe alles zich het komende jaar, of de komende jaren, gaat ontwikkelen. We verwachten dat we nog een poos geconfronteerd worden met verschillende coronabestrijdingsmaatregelen. Deze kunnen in aard en omvang verschillen, maar dat de samenleving verzocht wordt om afstand van elkaar te houden en elkaar de ruimte te geven, blijft hier ongetwijfeld deel van uitmaken. Dat geeft effecten. Zeker op een lokale samenleving en dus ook op het handelen van de gemeente. We zullen ons hierop moeten voorbereiden en adaptief moeten zijn. We verwachten zeker in 2021 zichtbare effecten op thema's zoals cultuur, eenzaamheid, toerisme, evenementen, sport, (na-)zorg en sociale zekerheid, waaronder armoede. Grotendeels zullen wij op deze thema's worden gecompenseerd door het Rijk. Dat neemt niet weg dat in aanloop naar 2021 gekeken moet worden hoe binnen de regulier beschikbare budgetten een 'harmonicasamenleving' een plek kan krijgen.



We zijn de afgelopen maanden getuige geweest van bijzondere en creatieve manieren waarop Bredanaars met elkaar in contact bleven en elkaar hielpen. Van spandoeken aan muren tegenover ziekenhuizen en verzorgingshuizen om ons zorgpersoneel en onze ouderen een hart onder de riem te steken tot allerlei manieren waarop mensen elkaar te hulp schoten. We hebben gezien hoe belangrijk samenzijn en samenkomen voor Bredanaars is. Die ontmoeting kreeg door de gedwongen afzondering nieuwe lading. Maar het belang van ontmoeten werd meer dan ooit voelbaar. Ontmoeten maakt inwoners gelukkig en houdt ons (mentaal) fit. Dat is nodig, zeker nu. Ontmoeten met een nieuwe kijk op ruimte. We gaan van grootschalige ontmoetingen binnen, naar nieuwe, kleinschalige mogelijkheden buiten. Voor alle leeftijden, in verschillende samenstellingen en fysiek toegankelijk. Voor dit nieuwe benutten van de ruimte gaan we maximaal gebruik maken van de creativiteit van onze inwoners. We faciliteren dan ook graag de mooie en verrassende initiatieven die hierdoor ontstaan. Nog nooit zijn we als samenleving zo snel en zo massaal in de technologische vooruitgang gegaan. Digitalisering heeft door corona een enorme vlucht genomen, wat doorwerkt op allerlei vlakken. We werken in groten getale thuis, er zijn online events zoals 'thuisgaan' of de stadsquiz 'baas van Breda' en we bestellen meer dan ooit ons eten en andere goederen en diensten voor thuis via internet. Ook in de zorg en het onderwijs veranderde de wereld razendsnel. Leerlingen en studenten van alle leeftijden bleven thuis en volgden digitaal les. Iets wat nog niet eerder zo bestond. In de zorg, waar dagbesteding en begeleiding thuis door de maatregelen niet meer mogelijk was, worden cliënten via beeldbellen intensief gevolgd en begeleid. Ook zijn digitale netwerken ontstaan die nieuwe zorgvormen voor de toekomst hebben opgeleverd. Dit is goed nieuws; op deze manier is werken en leren doorgegaan, bleven kwetsbare bewoners goed in beeld en konden we ondertussen lokale producten blijven kopen. Nu zijn er meer mogelijkheden om elkaar weer fysiek te ontmoeten, rekening houdend met kleine groepen en onderlinge afstand. De combinatie met technologische en digitale mogelijkheden blijft van groot belang voor iedereen. Dit alles maakt de fysieke ontmoeting natuurlijk niet overbodig. In tegenstelling. Veel mensen hebben meer dan ooit behoefte aan de fysieke ontmoeting. Erg belangrijk om dit dus ook te blijven beseffen en organiseren.

Deel II Waar werken we naartoe richting begroting 2021?

Onze ambities om de dingen die wij (moeten) doen en om blijvend te investeren in de stad, blijven bestaan. Wel zullen wij ambities in overeenstemming moeten brengen met de beschikbare middelen. We zien binnen veel gemeenten de onmogelijkheid ontstaan om een sluitende begroting te presenteren. Doordecentralisaties inclusief bezuinigingen, kortingen op het accres en relatief beperkt lokaal belastingdomein, maken bijsturen zeer complex en soms zelfs onmogelijk. Ook in Breda is het niet ondenkbaar dat het lastig gaat zijn een structureel sluitende begroting te presenteren. Per programma geven we inzicht in de belangrijkste aandachtspunten voor 2021. Vanzelfsprekend verwachten we verschillende nuanceringen en mutaties in de begroting van 2021 op te gaan nemen. Dit afgezet tegen de realisatie en ontwikkelingen van de periode voor 2021. En wellicht wel meer dan dat. De economische situatie verslechtert namelijk snel; de economie krimpt. Tegelijkertijd lopen het rijksfinancieringstekort en de staatsschuld snel op. Hoe dit gaat uitpakken is absoluut nog niet te zeggen. Uw raad gaat waarschijnlijk binnen afzienbare tijd de jaarrekening 2019 vaststellen, we hebben een meicirculaire van het Rijk mogen ontvangen en we zien verschillende (financiële) ontwikkelingen. Deze zullen naar aanleiding van deze kaderbrief verwerkt worden in de begroting 2021, welke in november 2020 door uw raad vastgesteld wordt. Ook verwachten we u nog deze maand een financiële raadsbrief toe te sturen, met daarin onder andere financiële informatie over de meicirculaire en de toegezegde compensatie door het Rijk. Na het zomerreces volgt de reguliere berap met de precieze voortgang over het begrotingsjaar 2020.

Programma 1 Vitaal en Sociaal

Breda, stad met meer werk, passende zorg voor elkaar en verbroedering in de samenleving. Wanneer zorg nodig is, staat de menselijke maat voorop. De kwaliteit van zorg aan Bredanaars is goed. Daar gaan we ook de komende jaren voor. Met de juiste hulp en passende ondersteuning aan hen die dat nodig hebben. Dat doen we samen met partners in de stad. Waar dat kan vrijwillig, bijvoorbeeld via het netwerk Zorg voor elkaar Breda en het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin). En waar dat moet met professionele hulpverlening.

Om goede zorg de komende jaren ook betaalbaar te houden, blijven keuzes nodig. De lokale plannen en maatregelen die zijn afgesproken om de uitgaven in de pas te houden met de inkomsten, worden verder uitgevoerd. Daarnaast blijven we op het terrein van het sociaal domein scherp in het gesprek met het Rijk. We verwachten een financiële bijstelling op het Wmo-budget op basis van de monitor van de financiële gevolgen van de invoering van het abonnementstarief in de Wmo voor alle gemeenten. Daarnaast verwachten we, eveneens vorig jaar beloofd vanuit het Rijk, helderheid over de structurele bijstelling van het budget voor Jeugd. Mocht onze verwachting ten aanzien van deze financiële bijstellingen niet uitkomen, dan werken we dit verder uit. In ieder geval blijven we de ontwikkelingen in het sociaal domein permanent monitoren en bijsturen. Dit wordt zichtbaar in de begroting 2021.



Vitaliteit en gezondheid van Bredanaars krijgt veel aandacht in het lokale preventieakkoord dat gericht is op bewegen en goede voeding. Voor jong en oud geldt dat als mensen goed in hun vel zitten, zowel fysiek als mentaal, de vraag naar dure zorg gekeerd en mogelijk voorkomen kan worden. Aandacht voor preventie en positieve gezondheid is - naast de financiële opgave - een belangrijk aandachtspunt in het sociaal domein. Ook worden de positieve ervaringen die zijn opgedaan op het gebied van samenwerking tussen kinderopvang, onderwijs en jeugdhulp, juist voor de kwetsbare kinderen, vertaald in het jeugdbeleid.

Ook zal 2021 in het teken staan van de afronding van de integratie van ATEA en het begeleiden van mensen vanuit een uitkering naar werk. Waarbij we oog houden voor de meest kwetsbare groepen en voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Breda telt volgens de demografische ontwikkeling in 2040 nagenoeg 25% bewoners van 65 jaar of ouder. Dit vraagt ons om nu al na te denken over een gerichte en brede visie op de gevolgen en kansen voor een verhoudingsgewijs 'oudere' samenleving in de toekomst. Innovatie en preventie op vele beleidsvelden, maar vooral ook in het sociaal domein, zijn daarbij essentieel. Hierdoor moeten 'vergrijzingsproblemen' worden voorkomen, zoals een tekort aan mantelzorgers en zorgprofessionals. De spontane, vaak buurtgerichte, acties die ontstaan zijn in coronatijd - gericht op met name kwetsbare ouderen - hebben ons laten zien dat ook het verbinden tussen jong en oud veel kansen biedt.

Programma 2 Ondernemend Breda

Breda, vitale creatieve stad met een bruisende en gezonde economie. Hier kunnen ondernemers groeien en talenten bloeien. Ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden zijn het hart van een levendig en effectief ecosysteem. Hier werken we samen aan een sterke economie en innovatieve oplossingen voor maatschappelijke opgaven. Dit maakt Breda ondernemend, groen en verrassend. Het versterkt de economie in de breedte en we dragen bij aan werk, inkomen en brede welvaart van onze inwoners. Breda heeft de ligging, schaal en kwaliteit om internationaal te schakelen. We blijven investeren in de versterking van onze regionale en internationale positie. Cultuur zorgt voor inspiratie en identiteit. Daar investeren we in. Cultuur draagt ook bij aan het aantrekkelijke woon- en vestigingsklimaat van onze stad. We zullen meer dan ooit actief moeten werken aan een gezonde lokale economie en een cultureel veld waarin zowel de makers als de presenterende instellingen weer hun plek kunnen vinden. Vanwege de zichtbare en langdurige schade die is opgelopen, is ondersteuning daarbij belangrijk. Zoals beschreven, zijn dit ook de thema's waarvan wij verwachten dat de effecten van corona zichtbaar ervaren worden.

We zien een toenemende groei aan werk in de gezondheidszorg. Met Amphia als grootste werkgever en als topklinisch (opleidings)ziekenhuis met forse ambitie, zien we mogelijkheden om een medisch cluster te versterken. Er zijn al grote (wereld)spelers uit de pharma in Breda gevestigd en we hebben onderwijsmogelijkheden die daar op aansluiten. Bovendien wordt de roep landelijk steeds groter om meer medicijnen in eigen land te produceren. Voor deze vitale producten willen we immers niet meer afhankelijk zijn van de grootmachten en wereldspelers. Het terug naar Nederland halen (reshoring) kan Breda en de regio kansen bieden om meer nieuw werk naar ons toe te halen. We zijn daar nu al mee aan het werk en vervolgen dat in 2021.

Samen met het onderwijs moeten we schakelen op de kansen, maar ook op de risico's voor studenten die met een diploma op de arbeidsmarkt komen. Zo is er veel potentie met opleidingen in Breda om - bijvoorbeeld op het gebied van logistiek (de Logistics Community Brabant), gaming, robotisering en de creatieve industrie - juist nu kansen te pakken en te versnellen. Aan de ander kant moeten we onze ogen niet sluiten voor de mismatch die lijkt te ontstaan tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Bijvoorbeeld voor de studenten op het gebied van hospitality, evenementen of leisure, voor wie het nu lastig is om een stageplaats en uiteindelijk werk te vinden. Ook voor trajecten op het gebied van taal/laaggeletterdheid en werkend leren is er niet altijd een passend digitaal alternatief geweest en zijn vertragingen opgelopen. De gebouwen voor het voortgezet onderwijs verdienen in de komende periode aandacht op het gebied van techniekonderwijs, gepersonaliseerd (digitaal) leren en duurzaamheid. Met het oog op de nieuwe inburgeringstaken wordt taalonderwijs, maatschappelijke begeleiding en het begeleiden naar werk samen opgepakt, evenals de structurele problemen rondom leerlingenvervoer.

Programma 3 Duurzaam Wonen

Breda is een fantastische stad om te wonen. De kwaliteit van leven, werken en leren is hoog. Prettig wonen in een goede woning, in een fijne woonomgeving. We willen in deze bestuursperiode 6.000 woningen erbij. De helft daarvan is sociaal en middelduur. De nieuwe Omgevingswet en de kennis in de stad, dragen hieraan bij. Kwaliteit van de stedelijke ontwikkeling staat voorop. In het bijzonder bij onze ambitie om de eerste Europese stad in een groen park te zijn. In de dorpen en wijken staat de kwaliteit van de leefomgeving centraal. We werken samen met inwoners en organisaties aan een fijne leefomgeving. De verschillende gebiedsontwikkelingen koppelen we, zoals eerder beschreven, aan echte stedelijke ontwikkelingen, waarbij fysieke invulling een bijdrage levert aan de sociale ontwikkeling van de stad. In het bijzonder hebben we het dan over het deel 'boven het spoor'. Daarnaast blijven we druk zetten op het realiseren en ontwikkelen van voldoende woningbouw. Voor nu, maar zeker ook voor de toekomst.



We zien dat corona onze mobiliteit beïnvloedt. We gaan door het thuiswerken minder op pad voor ons werk en we pakken vaker de fiets in plaats van de auto. Het openbaar vervoer wordt minder benut. De kans is groot dat het thuiswerken voor veel sectoren en werknemers - en waarschijnlijk ook delen van het onderwijs – een realiteit blijft. Zij het niet zo massaal als nu.

Onze fiets-infrastructuur is al goed; er liggen veel fietspaden, deze zijn op orde en er is voorzien in een duidelijke routing voor fietsers. Omdat naar verwachting nog meer mensen gaan kiezen om op een e-bike naar het werk te gaan, willen we snelfietsroutes naar Hazeldonk en Moerdijk onderzoeken. Op die manier kunnen we die trend nog verder faciliteren en stimuleren. Dit biedt een gezond alternatief voor de auto én het geeft minder verkeersdruk voor auto's in en rond de stad.

Programma 4 Basis op orde

Breda, leefbaar, schoon, heel en veilig. Met oog voor alle dorpen en wijken en samen met initiatiefnemende bewoners. We werken aan een oplossing voor het structurele tekort binnen de afvalketen. Daarnaast gaan we verder met specifieke aandacht voor de kwetsbare wijken, waar sociale en economische ontwikkelingen zich minder positief ontwikkelen. We ondernemen actie waar dat nodig is. Toezicht en handhaving zijn zichtbaar aanwezig in de wijken en dorpen. We werken op veel thema's intensief samen met de sociale partners, politie en justitie, onder andere bij de aanpak van criminaliteit en ondermijning. Onze openbare ruimte is goed op orde, voor jong en oud. Binnen dit programma zullen we zorgvuldig moeten kijken naar de effecten van droogte, de extremen in het weer, te veel water en hitte. We zien dat verschillende kwetsbare wijken extra aandacht vragen op verschillende vlakken. We komen hier inhoudelijk bij de begroting op terug.

Programma 5 Organisatie en financiën

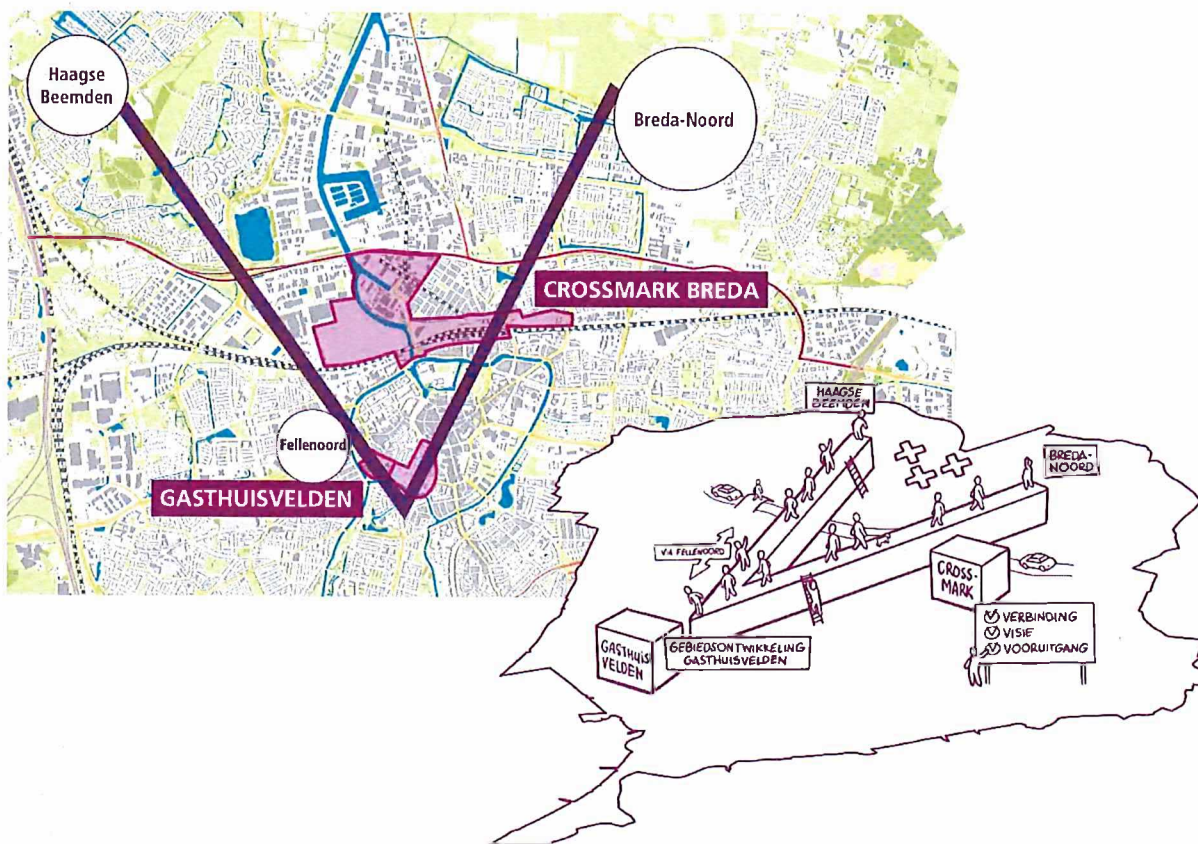
Breda is een betrouwbare lokale overheid. Dat uit zich bijvoorbeeld in voorspelbare lokale lasten voor inwoners en bedrijven. Denk aan de Onroerendezaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing en rioolheffing. Breda participeert en faciliteert in de stad en regio. Dit vraagt om snel schakelen, kansen pakken en blijven ontwikkelen. De betrokkenheid en invloed van inwoners, bedrijven en organisaties zorgt voor dynamiek in de stad. Die energie is onze basis voor een wendbare organisatie. Hierin zit tegelijkertijd een uitdaging voor de begroting van 2021. Het geprognostiseerde budget blijft ons vertrekpunt voor de begroting 2021.

Door de opgenomen taakstelling in de organisatie is de wendbaarheid en flexibiliteit onder druk komen te staan. We zoeken naar een passende oplossing om het tekort op de organisatie goed te vertalen en tegelijkertijd een moderne, flexibele, veilige en volwassen organisatie te kunnen zijn.

Deel III Wat is ons vergezicht?

Wie de gebieden met sociaal-economische uitdagingen in de stad verbindt met de grote gebiedsontwikkelingen Crossmark en Gasthuisvelden, tekent als vanzelf een grote V over onze stad. We willen deze V-gedachte inzetten om bestaande activiteiten te verbinden en te vernieuwen. Het rendement van een ruimtelijke ontwikkeling lijkt soms vooral te landen bij die ontwikkeling zelf en in de directe omgeving. We willen de grotere ruimtelijke ontwikkelingen laten renderen op een hoger schaalniveau. De bestaande stad, bewoners in bestaande wijken, zouden meer moeten gaan profiteren van deze vernieuwingen. En we grijpen de ontwikkelingen aan om de bestaande stad mee te laten vernieuwen. Door slimme verhuisbewegingen streven we naar meer mensen in een passende woning en streven we naar diversiteit in de wijken. Inzet van vernieuwende onderwijsconcepten moet iedereen een kans bieden, een perspectief. Investerings op de sociale agenda en de wijkveiligheid worden nu reeds ingezet via het programma wijkontwikkeling, maar gaan meer aangrijpen op andere ontwikkelingen zoals ruimtelijke projecten.

Door de landelijke erkenning van Breda-Noord in het interbestuurlijke programma 'leefbaarheid en veiligheid', is het koppelen van deze opgave mogelijk. In Breda-Noord komen meerdere sociaal-economische problemen samen. Een integrale en meerjarige aanpak samen met het Rijk, biedt hier veel kansen. Van losse impulsen en projecten naar een strategische aanpak. Maar niet alleen in wijken in Breda-Noord, ook voor sommige delen van de Haagse Beemden is aandacht nodig. We willen voorkomen dat deze delen verder afglijden, maar willen bewoners juist volop laten meeprofiteren van de vernieuwing en groei in Breda. Hiermee is er een momentum om in Breda een nieuw programma Stadsvernieuwing 3.0 te ontwikkelen.



Het is essentieel om wijken niet als eilanden te benadrukken.

Barrières op alle vlakken wegnemen zorgt voor vooruitgang. De V-gedachte verbindt wijken in sociaal opzicht, mede door inzet van onderwijs, cultuur en sport. Niet alleen het niveau van dergelijke voorzieningen is van belang, maar juist ook de inzet voor inclusiviteit op alle vlakken.

Decennialang was het spoor een grote barrière midden in de stad. Door het programma Via Breda is de stationsomgeving nu verbindend van opzet en zijn de wijken Belcrum en Doornbos nu verbonden met het centrumgebied. De huidige barrière is de noordelijke rondweg. Groei van de stad, groei van het regionale verkeer en economische groei, heeft er afgelopen jaren voor gezorgd dat de barrièrewerking van de noordelijke rondweg is toegenomen. Er wordt gewerkt aan een mobiliteitsdeal met de provincie. Juist de aansluiting en doorstroming bij Prinsenbeek en Teteringen is urgent en vergt extra infrastructurele investeringen. Tegelijk moet de barrièrewerking tussen Crossmark en enerzijds Breda-Noord en anderzijds de Haagse Beemden, weggewenomen worden. Ook dit vergt dusdanig grote investeringen dat Breda andere overheden nodig zal hebben om oplossingen te realiseren.

Het is een transformatieopgave die een unieke kans biedt om van losse wijken naar samenhangende stadsdelen te komen. Eentje die verdicht, vergroent en verbindt. Samen met het Rijk, de provincie, ontwikkelende en maatschappelijke partners zoals woningcorporaties (Alliantiepartners), ontwikkelaars, bewoners, onze Zorg voor elkaar Breda-partners, cultuursector, sportpartners, scholen, bedrijven en politie, werken we naar een samenhangend programma dat we in de eerste helft van 2021 naar de gemeenteraad willen brengen.



Tot slot

De coronacrisis leert ons dat we adaptief moeten zijn in ons vermogen te doen wat nodig is voor de stad. We zijn daar primair altijd al op gericht, maar in deze uitdagende tijd wordt op dat vlak nog meer van ons gevraagd. Tussentijds bijsturen en nadrukkelijk ook het gesprek met het Rijk blijven voeren over compensatie en ondersteuning, behoren hier zeker toe. Het betekent in de praktijk dat we zo goed mogelijk vooruitkijken en de meest waarschijnlijke scenario's scherp moeten hebben. Maar dat we tegelijkertijd goed moeten blijven monitoren waar we in de huidige tijd staan om te kunnen bijsturen wanneer dat nodig is.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Breda,

, burgemeester,

, gemeentesecretaris.